

סיכום פעילות הפורום לשנת הלימודים תשע"ח

שם הפורום: מובילים של קהילות מורים דיסציפלינריות

מרכזות: ד"ר ענבל פלש גוילי, מכון מופ"ת, וד"ר טלי ברגלס שפירא, מכון מופ"ת

מבוא

הפורום יועד לנציגים של הגופים המובילים ו/או המפמ"רים הדיסציפלינריים העוסקים בפיתוח קהילות מקצועיות לומדות דיסציפלינריות. מטרת הפורום הייתה לשתף באתגרים ובהצלחות בפיתוח קהילה מקצועית לומדת, כדי לקדם את תהליך ההסדרה ולהעצים את הידע של השותפים בפיתוח הקהילות.

מטרות הפורום

- ✓ היכרות עם מהלך ההסדרה של קהילות מקצועיות לומדות בישראל ועם מטרותיו.
- ✓ אתגרים בפיתוח ובקיום של קהילה.
- ✓ ההסדרה הנדרשת כדי לפתח קהילה ולקיימה לאורך זמן.
- ✓ דמות מוביל קהילה: אפיון, הסדרה וקרדיטציה.
- ✓ היכרות עם כלים ומתודות העומדים לרשות הקהילה: מתווי שית, "וידקטיקה", כלים נוספים לניתוח ייצוגי הוראה.
- ✓ מענה לאתגרים שוטפים בהפעלת קהילה מקצועית לומדת.

תוכנית כללית של הפורום לשנת הלימודים תשע"ט

במפגשים עלה צורך של המשתתפים לאחד את פורום המחקר ופורום המובילים לפורום אחד שייעד למובילים ולמפתחי תוכניות של קהילות מקצועיות לומדות. פורום זה ייפגש בשנה הבאה במתכונת של סדנה בת שמונה מפגשים, ויכלול מפגשים משני סוגים: מפגשים לפיתוח כלי הנחיה ומחקר של מפגשי קהילה, ומפגשים לשיתוף ולהיועצות בדילמות של מובילי ומפתחי תוכניות של קהילות מקצועיות לומדות.

מטרות הסדנה המאוחדת:

- ✓ הרחבת הידע המחקרי בנושאים רלוונטיים לקהילות דיסציפלינריות: מודלים של קהילות, תנאים המובילים להצלחה של קהילות, למידה וצמיחה מקצועית של מורים בקהילות ועוד.
- ✓ פיתוח כלים משותפים להערכת הפעילות בקהילות.
- ✓ היוועצות בדילמות הקשורות להנחיית קהילות מובילים.
- ✓ שיתוף בכלים להובלה ולהנחיה של מפגשי קהילות מובילים.
- ✓ גיבוש מתווה להכשרה ולקרדיטציה של מובילי ומנחי קהילות מובילים וקהילות מורים.

סיכום הפעילות בשנת הלימודים תשע"ח

יעדים שהוצבו לשנת הלימודים תשע"ח

- ✓ היכרות עם מהלך ההסדרה של קהילות מקצועיות לומדות בישראל ועם מטרותיו.
- ✓ אתגרים בפיתוח ובקיום של קהילה.

- ✓ ההסדרה הנדרשת כדי לפתח קהילה ולקיימה לאורך זמן.
- ✓ דמות מוביל הקהילה: אפיון, הסדרה וקרדיטציה.
- ✓ היכרות עם כלים ומתודות העומדים לרשות הקהילה: מתווי שיח, "וידקטיקה", כלים נוספים לניתוח ייצוגי הוראה.
- ✓ מענה לאתגרים שוטפים בהפעלת קהילה מקצועית לומדת.

סיכום הפעילות

מפגש ראשון

ד"ר מירי גוטליב, מנהלת אגף א' לפיתוח מקצועי במשרד החינוך, הציגה מהלך שהחל בקיץ 2017, ומטרתו להסדיר במערכת החינוך ערוץ התפתחות מקצועי חדש: קהילות מקצועיות לומדות דיסציפלינריות. בשלב זה המהלך כלל הגדרת מודלים להפעלת הקהילות, גיוס גופים אקדמיים מלווים לקהילות, והגדרת נוהל לפתיחת קהילה. בהנחייתה של ד"ר ענבל פלש גיילי המשתתפים הציפו ידע קודם בנושא קהילה מקצועית לומדת, והכירו דרך לעשות זאת באמצעות שימוש במתווה שיח (= פרוטוקול המאפשר ניהול שיח ויצירת ידע שיתופי באופן מיטבי). לבסוף, הם נחשפו להגדרות אקדמיות של רעיון הקהילה המקצועית הלומדת, ולסרטון תדמית המציג את יישום הרעיון בבתי ספר בישראל.

מפגש שני

ד"ר ענבל פלש גיילי, ראש תחום מחקר ורכזת הקורסים והפורומים של קהילות מקצועיות לומדות במכון מופ"ת, הציגה שאלון שנבנה לצורכי מחקר על השפעת ההשתתפות של מורים בקהילות דיסציפלינריות על ההוראה שלהם, וביקשה עזרה בהפצתו.

בהנחייתה של ד"ר טלי ברגלס שפירא, מנהלת מופ"ת קהילות מקצועיות לומדות במכון מופ"ת, המשתתפים יצרו ידע משותף בנושא המאפיינים והרקע המקצועי הנדרש למובילי קהילות דיסציפלינריות.

ד"ר סמדר לוי, ד"ר אסתר בגנו וגב' אסתי מגן הציגו את הרציונל והמטרות של קהילות הפיזיקה בישראל. הן סיפרו על עקרונות העיצוב שעומדים בבסיס הפעילות בקהילות, ובתוך כך התייחסו למובילי קהילות הפיזיקה: מאפייניהם והדרישות מהם במסגרת תפקידם כמובילים. האתגר המרכזי: הסדרת תפקיד המורה המוביל קהילה – הכשרה ותגמול ראוי.

מפגש שלישי

בהנחייתה של ד"ר טלי ברגלס שפירא המשכנו לזקק ידע משותף על דמות המוביל ויצרנו מסמך משותף (ראו נספח א). גב' גל חרות, מנהלת מופ"ת השקפה במכון מופ"ת, הציגה כלי לתצפית מונחית במפגשי קהילות מורים בית-ספריות. הכלי נועד לסייע למנחי מובילי קהילות ולמשתתפיהן להעריך את תוכן ואופי השיח במפגשי קהילות, ולשתף את הידע ביניהם. השאיפה היא שהכלי ייתן למשתתפי קהילות שפה משותפת.

מפגש רביעי

פרופ' ירון להבי הציג בפני המשתתפים תוכנית להכשרת מנחי מורים. התוכנית, ששמה וידקטיקה, כוללת עבודה עם המנחים על מיומנויות ניהול שיח עם מורה מונחה, על בסיס תיעוד עצמי בווידיאו של המורה במהלך ההוראה שלו.

המיומנות העיקרית היא ניהול שיח מברר – מתעניין, חוקר, ולא שיפוטי – על השיקולים העומדים בבסיסן של התנהגויות ההוראה הדיסציפלינריות שמפגין המורה, ועל הקשר שלהן להתנהגויות הלמידה של התלמידים. אם משתתפי הפורום ירצו בכך, אפשר יהיה לבצע התאמה לקהילות מובילים שמתקיימת בהן הכשרת מנחי קהילות דיסציפלינריות.

מפגש חמישי

ד"ר טלי ברגלס שפירא הציגה את הפעילות של המו"פ בשנת תשע"ח, את מוקדיו של המשך ההסדרה ואת אתר הקהילות הדיסציפלינריות.

ד"ר ענבל פלש גוילי הציגה כלי להנחיית חברי קהילה באמצעות שאילות שאלות הבהרה ושאלות גישוש. הכלי נועד לאפשר קיום פורה בהיוועצות בקהילה – כלומר שיח חקרני המעורר חשיבה רפלקטיבית אצל מורה המביא דילמה לקהילה ומבקש מעמיתיו סיוע בקידום החשיבה עליה.

ד"ר דניאל שפרלינג הציג את אתר מרכז המידע של מכון מופ"ת, וסקירת ספרות בנושא התפתחות מקצועית באמצעות מורים מובילים.

תוצרים שפותחו בפורום

- ✓ מסמך המארגן את הדרישות למילוי תפקיד מוביל/ת קהילות מקצועיות לומדות דיסציפלינריות (ראו נספח א').
- ✓ מטרות הפורום לשנה הבאה כפי שהעלו המשתתפים בפורום (ראו נספח ב').

בסימן אישי

מפגשי הפורום בשנה זו אפשרו היכרות בין תוכניות שונות ועיסוק בעניינים משותפים: דמות מוביל קהילה, אופן הכשרתו והקרדיטציה הנדרשת. שאלון הערכה שהועבר בין משתתפי הפורום הצביע על צרכים שונים (ראו נספח ב'): מפתחי תוכניות ומפ"מרים למשתתפים בעלי תוכניות ותיקות (כימיה, פיזיקה) ו/או ניסיון קודם בהובלת קהילות דיסציפלינריות יש צורך רב יותר בעיסוק בתהליך ההסדרה של דמות המוביל ובלמידה עמוקה של מה שקורה בקהילות השונות (שיתוף, היוועצות). לעומת זאת, למשתתפים בעלי תוכניות חדשות (אנגלית, פסיכולוגיה, רכזי הערכה) יש צורך רב יותר בהרחבת הידע המחקרי בנושא קהילות ובהיכרות עם כלים להכשרת מובילי קהילות. נוסף על כך, רוב משתתפי הפורום הביעו רצון לאחד את הפורום הזה עם פורום המחקר. במענה לבקשה איחדנו את שני הפורומים לכדי תוכנית משותפת שתעסוק לסירוגין בצורכי המשתתפים בעלי התוכניות הוותיקות, ובצורכי המשתתפים בעלי התוכניות החדשות.

